

7/1870

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI VE BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI

Sayı : B.02.0.003/01-1147

21/03/2008

Konu : 7/1870 sayılı
yazılı soru önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi: a) TBMM Başkanlığı'nın 18/02/2008 tarihli, KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/1870-3645/7910 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 20/02/2008 tarihli, B.02.0.KKG.0.12/106-39-20/807 sayılı yazısı.

İlgi yazı eki İstanbul Milletvekili Sayın Süleyman YAĞIZ tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulan 7/1870 sayılı yazılı soru önergesinin cevabına ilişkin olarak, Maliye Bakanlığı'nın 20/03/2008 tarihli, B.07.0.BMK.0.12.3/16-03194 sayılı ve Devlet Bakanlığı'nın (Sayın Kürşad TÜZMEN) 13/03/2008 tarihli, B.02.1.DTM.0.09.00.00/180-10606 sayılı yazıları ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Nazım EKREN
Devlet Bakanı
ve
Başbakan Yardımcısı

EKLER:

- 1-Maliye Bakanlığı'nın yazısı. (1 sayfa)
2- Devlet Bakanlığı'nın yazısı ve eki. (6 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:
TBMM Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü

Sayı : B.07.0.BMK.0.12.3/16

20.03.08* 03194

Konu : Yazılı Soru Önergesi

DEVLET BAKANLIĞI VE BAŞBAKAN YARDIMCILIĞINA
(Sayın Nazım EKREN)

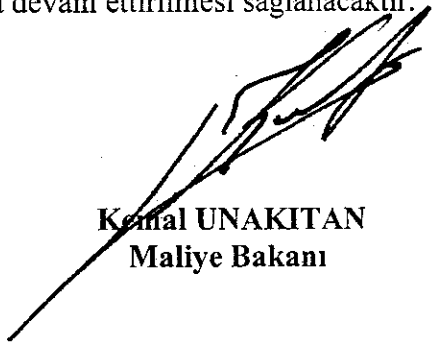
İlgi : 04.03.2008 tarihli ve B.02.0.003/01-625 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan İstanbul Milletvekili Sayın Süleyman YAĞIZ'a ait 7/1870 esas numaralı yazılı soru önergesinde belirtilen hususlar değerlendirilmiştir

Global piyasalarda meydana gelen dalgalanmalar ve ekonomik durgunluğa işaret eden uluslararası göstergeler bir arada değerlendirildiğinde, ülkemizde uygulanmakta olan ekonomik politikaların ve bu kapsamda maliye politikalarının bu gelişmelere duyarlı olması ihtiyacı daha da artmaktadır. Bu çerçevede, mali disiplinin kararlılıkla sürdürülmesi ve vergi gelirlerinin bütçe hedefleriyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmesi özel bir önem arz etmektedir.

Nitekim, 2008 yılı Ocak-Şubat döneminde bütçe açığının kapatılarak bütçe fazlasının elde edilmesi ve vergi gelirleri tahsilatında yüksek oranlı artışın sağlanmış olması mali disiplinin kararlılıkla sürdürüldüğüne ilişkin önemli bir gösterge olup, bütçe performansında elde edilen bu başarının sonraki aylarda da aynı kararlılıkla devam ettirilmesi sağlanacaktır.

Bilgilerini arz ederim.

Kemal UNAKITAN
Maliye Bakanı

Başbakan Yardımcılığı	
Tarih	20.03.2008
Sayı	1128

T.C.
BAŞBAKANLIK
Dış Ticaret Müsteşarlığı

Sayı : B.02.1.DTM.0.09.00.00/180

13.03.2008 * 10606

Konu : Yazılı Soru Önergesi

DEVLET BAKANLIĞI VE BAŞBAKAN YARDIMCILIĞINA
(Sn. Nazım EKREN)

İlgi : 04/03/2008 tarihli ve B.02.0.003/ 01/625 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazıları konusu İstanbul Milletvekili Sn. Süleyman YAĞIZ tarafından verilen 7/1870 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevaplarımız ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Kürşad TÜZMEN
Devlet Bakanı

EKLER:

- Yazı (5 sayfa)

Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı	
Tarih	13.03.2008
Sıra No	1033

Küresel ortamda Türkiye'nin dış dengelerinin gittikçe bozulduğu, bozulan bu dengelerin en açık göstergesinin cari açık olduğu, Türkiye ekonomisinin Cumhuriyet tarihinin en yüksek cari açıklarını verdiği yönündeki iddiaları nasıl karşılıyorsunuz?

Öncelikle dış dengenin ekonominin genel durumundan bağımsız olmadığını ifade etmekte yarar görülmektedir. Cari açığın aşırı yükselmesinin dış dengeler açısından bir olumsuzluk göstergesi olduğu bir gerçek olmakla birlikte söz konusu olumsuzluğun genel ekonomiye etki etmesi için gereken başka koşullar da vardır. Eğer enflasyon yüksek seyrediyor ise, dış borç/GSMH oranı yüzde 60'ın üzerinde ise, faiz marjları çok yüksek ise ve rezervler tehlike sınırlarında ise cari açığın ekonomiye olumsuz etki yapması muhtemeldir. Ancak, Türkiye ekonomisinin geldiği aşamada, sayılan olumsuzlukların hiç birinde tehlike sınırda bulunmamaktadır. Bu gerçek, Türkiye'den daha yüksek cari açık veren çok sayıda ülke bulunması, bu ülkelerin cari açık/GSMH oranlarına göz atıldığında da ortaya çıkmaktadır:

Bu kapsamda, söz konusu oran, Yunanistan'da: % 7,2, Hırvatistan'da: % 13,3, Portekiz'de: % 10,1, Romanya'da: % 9,9, İspanya'da: % 6,2, Bulgaristan'da %11,6, Macaristan'da: % 7,9'dur. Diğer taraftan, Türkiye ekonomisinin verdiği cari açığın GSYİH'ya oranına bakıldığında 2006 yılında %6,1 olduğu görülmekte ve 2007 yılında ise % 5,8 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Yukarıda sayılan ülkelerden yalnızca biri AB üyesi değildir. Özetle, ekonomisi istikrarlı olan ülkelerde cari açık tek başına olumsuzluk teşkil etmemekte, diğer faktörlerde ortaya çıkabilecek bir kronik gelişme ile birlikte ciddi tehlike yaratabilmektedir. Örneğin, kamu finansmanında çok ciddi bir bozulma yaşanması cari açığı tehlikeli hale getirebilir. Ancak bu yönde herhangi bir gelişme yaşanması ihtimali bulunmamaktadır. Diğer taraftan, cari açığı oluşturan temel etkenin dış ticaret açığı olduğu düşünüldüğünde, dış ticaret açığını oluşturan etkenlerin cari açığın analizinde temel araç olacakları da görülmektedir.

Türkiye açısından dış ticaret açığını oluşturan temel etkenler, üretimin en önemli unsurlarından enerji konusunda ciddi oranda dışa bağımlı olunması ve TL'nin değerlendirildiği dönemlerde ara malı kullanımının, büyük ölçüde ithalat yoluyla sağlanmasıdır.

Aşağıdaki tabloda dış ticaret dengesinin gelişimi gösterilmektedir. Bu tabloya göre, toplam enerji ithalatını oluşturan 27. fasıl ithalatı, son 4-5 yılda -ham petrol fiyatlarındaki yüksek artışlardan dolayı- önemli ölçüde artmıştır. Dış ticaret dengesinin gelişimi ile karşılaştırıldığında enerji ithalatındaki artışın giderek daha fazla etkili olduğu görülmektedir. Enerji ithalatı 2000 yılında dış ticaret açığının % 38'ini oluştururken, 2007 yılında bu oranın % 54'e ulaştığı görülmektedir. Yani dış ticaret açığının yarısından fazlasını enerji ithalatı oluşturmaktadır. Buna ilaveten, Müsteşarlığımız uzmanları tarafından yapılan ekonometrik çalışmalara göre, doğrudan etkileri yanında, petrol fiyatlarında meydana gelecek % 10'luk bir fiyat artışı toplam ithalatımızı % 2 oranında artırmaktadır.

DIŞ TİCARET DENGESİ
(Milyon Dolar)

Yıl	İthalat	İhracat	DT Dengesi	Enerji (27. Fasıl) İthalatı	Enerji Dışı Denge	Enerji İth/ Denge (%)	Cari İşlemler Dengesi
1996	43.627	23.224	-20.402	5.917	-14.486	29	-2.437
1997	48.559	26.261	-22.298	6.068	-16.229	27	-2.638
1998	45.921	26.974	-18.947	4.509	-14.438	24	1.985
1999	40.671	26.587	-14.084	5.377	-8.707	38	-1.336
2000	54.503	27.775	-26.728	9.541	-17.187	36	-9.823
2001	41.399	31.334	-10.065	8.339	-1.726	83	3.393
2002	51.554	36.059	-15.495	9.204	-6.291	59	-1.519
2003	69.340	47.253	-22.087	11.575	-10.512	52	-8.036
2004	97.540	63.167	-34.373	14.407	-19.965	42	-15.599
2005	116.774	73.476	-43.298	21.256	-22.042	49	-22.604
2006	139.576	85.535	-54.041	28.859	-25.182	53	-32.193
2007	169.987	107.154	-62.833	33.876	-28.957	54	-37.999

Diğer taraftan, dış ticaret dengesini olumsuz etkileyen bir diğer etken, TL'deki değerlenme sonucunda, üreticilerin rekabetlerini sürdürebilmek amacıyla ara malı tercihlerinin ithalat yolu ile karşılanması tercih edilmesidir. 2001 yılından itibaren ara malı ithalatının toplam ithalat içerisindeki oranı belirli bir artış eğilimi göstermektedir. Müsteşarlığımızca yapılan bir diğer çalışmaya göre ise, TL'nin reel değerinde meydana gelecek olan yüzde 10'luk bir artış, ithalatımızı yaklaşık yüzde 4 oranında artırmaktadır. TL'nin değerinde, 2003 yılına göre 2007 yılında yüzde 30'a yakın reel artış olduğu göz önüne alındığında, yukarıda ifade edilen ithalat ve dolayısıyla dış ticaret açığı artışı dikkat çekici seviyeye ulaşmaktadır.

Özetle, cari açığa yol açan temel etkenlerden olan enerji fiyatlarının olumsuz gelişiminin devam edeceği ancak, reel kurun önümüzdeki dönemde uzun dönem dengesine ulaşacağı ve bunun ithalat üzerindeki artırıcı etkisini azaltacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca, yapısal dönüşüm sürecinde olan Ülkemiz ekonomisinde, teknolojik ara mallarda da teknoloji transferi, yaparak öğrenme vb gibi sebeplerle ithalatın istikrara kavuşacağı açıktır.

Hükümetinizin olumlu yöndeki açıklamalarına karşın son gelinen noktada ihracatın ara malı ithalatından bile az olduğu, bu durumun, ekonominin ve ekonomi politikalarının sorgulanmasını gerektirdiği yönündeki eleştirileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye ekonomik performans açısından tüm dünyanın dikkatini çekecek başarılarla imza atmıştır. 2000 ve 2001 yıllarında üst üste yaşanan ekonomik krizlerin sonucu olarak ekonomik küçülme ve istihdam kaybı ile ekonomik ve sosyal huzursuzluklarla karşı karşıya kalan ülkemiz, 2002 yılından itibaren istikrarlı bir yol izlemiş ve Avrupa Birliği'ne üyelik perspektifinde istikrarlı büyümenin sağlanması, enflasyonla mücadele ve kamu maliyesinin iyileştirilmesi adına önemli mesafeler kat edilmiştir.

Ihracatımız son yıllarda istisnai bir artış ivmesi yakalamıştır. Bu süreçte, içinde bulunduğumuz büyüme ve dönüşümün bir yansıması olarak üretimde kapasite artışları kaydedilmiş ve sermaye birikimi sağlanmıştır. Esasen, ihracatımız altı yıldır devam eden kesintisiz büyüme sürecine en fazla katkıyı sağlayan faktörlerin başında gelmektedir. Türkiye, bugün dünyanın en büyük 17nci ekonomisi olup, dünya ihracatında 22nci, imalat sanayi ihracatında ve ithalatta ise 15inci sırada yer almaktadır.

Ihracatımızın daha çok katma değer yaratacak şekilde sürdürülebilir ölçüde artması ve Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100üncü yılında 500 milyar dolar seviyesinde ihracat gerçekleştirilmesi yönündeki vizyonumuzu ortaya koymuş bulunuyoruz. Bu vizyonu hayata geçirmek için, stratejik hedefleri belirlemiş ve buna yönelik eylem planları ortaya koymuş durumdayız. Bugüne kadar gerçekleştirdiğimiz Komşu ve Çevre, Afrika, Asya ve Amerika'da seçilmiş ülkelere yönelik belirlediğimiz stratejiler kapsamında hayata geçirdiğimiz faaliyetler, ihracatımızın rekabet gücünü artırmak adına sağladığımız devlet yardımları, hepsinden önemlisi kamu ve özel sektör arasında yaratmış olduğumuz işbirliği ve diyalog ortamında sorunlar karşısında aldığımız yapıcı tutum ihracatımızı 100 milyar doların üzerine taşımıştır.

Dış ticaret açığı, hızlı büyüme sürecinde olan ülkelerin bir çoğunda karşılaşılan bir sonuçtur. Üretimde kapasite genişlemeleri, ihraç talebi yaratılması ve etkin tanıtım ve pazarlama faaliyetleriyle beraber ihracatın artırılması makroekonomik istikrarın tesis edildiği dönemlerde başarıyla gerçekleşebilmektedir. Ancak küresel rekabetin bütün yoğunluğuyla hissedildiği küresel arenada, ara malı ve sermaye malı üretiminin gerek kalite gerekse rekabetçi fiyat kriterleriyle artan ihracatı desteklemesi, üretim yapımızın bütün boyutlarıyla dönüşümünü gerekli kılmaktadır ki, Türkiye halen bu süreçten geçmektedir.

Bu dönemde üretimde rekabet gücünü artıracak ve küresel ekonomiye damgasını vuran Çin, Hindistan gibi ülkelerle rekabet etmemizi sağlayacak tedbirleri alacağız. Üretim ve ihracatta daha fazla katma değer yaratabilmek için, Türkiye mutlaka tükettiğinden fazla üretmek ve bu yönde mevcut üretim kapasitesini artırmak için yeni yatırımlar yapmak zorundadır. Bu nedenle, bölgesel istihdam ihtiyaçları da düşünülerek öncelikle ülkemizdeki yatırım ortamının daha da iyileştirilmesi gerekmektedir. Hükümetimiz bu konudaki uygulamaları geliştirerek devam ettirmektedir.

İhracatçılarımızın dış pazarlardaki rekabet gücünün artırılmasının en önemli şartlarından biri, girdi fiyatlarının aşağı çekilerek uluslararası rekabete uygun hale getirilmesidir. Bu kapsamda, başta iş gücü ve enerji olmak üzere üretimde kullanılan girdi maliyetlerinin düşürülmesi hükümetimizin önemle üzerinde durduğu konular arasındadır. Bu hususta esasen belirli iyileştirmeler de yapılmıştır. Ancak, bunun yeterli olmadığının bilinciyle bu konuda mümkün olan her şeyin yapılmaya devam edilmesi zorunluluk arz etmektedir.

Bütün bunların yanında, küresel rekabet şartlarının gerekli kıldığı üzere, Ar-Ge ve yenilikçiliğin geliştirilmesi ve bilginin, yaratıcılığın ve teknolojinin üretim ve ihracat süreçlerine daha fazla dahil edilmesi öncelikli hedeflerimiz arasında olup bu konuda kamu ve özel sektör arasında sağlanan işbirliği ile ortak bir çaba sergilenmektedir. Kümelenme politikasının hayata geçirilmesi, inovasyon faaliyetlerinin desteklenmesi ve girişimciliğin özendirilmesi yönünde alınacak tedbirlerle katma değerde artışlar sağlanacak ve süreç içerisinde ithal ürünlerin üretim ve ihracatımızdaki payı gerileyecektir.

Diğer taraftan, 2002-2006 döneminde dış ticarete ithalat artış hızı ortalama %27,8, ihracat artış hızı %22,5 olarak gerçekleşmiştir. 2005 ve 2006'da, ithalat yaklaşık %19,5 ihracat yaklaşık olarak %16,4 artmıştır. 2007'de önceki yıla göre ihracat ithalattan daha hızlı artış kaydetmiştir. Bu dönemde ithalat %21,8 artarken, ihracat %25,3 artmıştır. İhracatın ithalatı karşılama oranı geçtiğimiz beş yılda kademeli olarak azalmakla birlikte, 2006 yılına göre 2007'de ihracatın ithalatı karşılama oranı %63'e yükselmiştir.

İthalatın Gelişimi

	İTHALAT	Değ.%	İHRACAT	Değ.%	DENGE	İhr/İth (%)
2000	54.503	-	27.775	-	-26.728	51,0
2001	41.399	-24,0	31.334	12,8	-10.065	75,7
2002	51.554	24,5	36.059	15,1	-15.495	69,9
2003	69.340	34,5	47.253	31,0	-22.087	68,1
2004	97.540	40,7	63.167	33,7	-34.373	64,8
2005	116.774	19,7	73.476	16,3	-43.298	62,9
2006	139.576	19,5	85.535	16,4	-54.041	61,3
2007	169.987	21,8	107.154	25,3	-62.833	63,0

İthalatın kompozisyonu incelendiğinde ağırlığın ara malı ithalatında olduğu görülmektedir. 2007'de ithalatın %15,9'unu yatırım malları, %72,7'sini ara malları, %11'ini ise tüketim malları oluşturmuştur.

Sektörel faaliyetlere göre ithalatın dağılımına bakıldığında ağırlığın genel içi payı yaklaşık % 80'ler seviyesinde olan imalat sanayiinde olduğu görülmektedir. 2007 yılı ithalatın %78,8,ini imalat sanayi, %14,9'unu madencilik ve taşocakçılığı, %2,7'sini ise tarım ve ormancılık ürünleri oluşturmuştur. Tarım ürünleri ithalatında, kamuoyunda bilinenin aksine, genel ithalattan farklı olarak artış bulunmamaktadır. Ancak, 2007'de yaşanan kuraklık nedeniyle tarım ithalatında bir miktar artış yaşanmıştır.

(Milyon \$)

	2006		2007		Değ. %
	Değer	Gen. İçi %	Değer	Gen İçi %	
SERMAYE MALLARI	23.348	16,7	27.040	15,9	15,8
ARA MALLARI	99.605	71,4	123.574	72,7	24,1
TÜKETİM MALLARI	16.116	11,5	18.697	11,0	16,0
DİĞERLERİ	508	0,4	675	0,4	33

Kaynak: TÜİK

Yerli üretimin girdilerinin önemli bir kısmı ithal ara ve yatırım mallarından oluşmaktadır. 2007 yılında üretimle bağlantılı ithalat kalemleri olan ara ve sermaye malları ithalatı artış oranları, sırasıyla %24,1 ve %15,8 olarak gerçekleşmiştir. İthalat milli gelirin bir fonksiyonu olduğundan artan kişi başına milli gelirin de ithalat artışını tetiklemesi beklenir. 2005 yılında % 7,6 büyüyen GSMH'nin 2006 yılında da % 6 oranında büyümüştür. 2007 yılında ise beklenen büyüme oranı % 5'tir.

(Milyon \$)

	2006		2007		Değ. %
	Değer	Gen. İçi %	Değer	Gen İçi %	
TARIM-ORMANCILIK	2.902	2,1	4.640	2,7	59,9
BALIKÇILIK	33	0,0	31	0,0	-5,2
MADENCİLİK	22.034	15,8	25.311	14,9	14,9
İMALAT	110.379	79,1	133.879	78,8	21,3
DİĞER	4.229	3,0	6.126	3,6	45

Kaynak: TÜİK

İthalat gelişiminin etkileri

2005'de 116,7 milyar dolarlık ithalatın 17,2 milyar dolarlık kısmı, 2006'da 139 milyar dolarlık ithalatın da 18,8 milyar dolarlık kısmı, 2007'de ise 170 milyar dolarlık ithalatın 24,3 milyar dolarlık kısmı Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında ihracat şartıyla yapılmıştır. DİR kapsamı ithalat toplam ithalatın ortalama %14'üne tekabül etmektedir.

İthalattaki artış cari açık üzerinde doğrudan belirleyici olmaktadır. Ödemeler dengesinde ithalattan kaynaklanan bir açık ve bu açığın finansmanında sıkıntı yaşanması halinde ülke ekonomisi olumsuz etkilenecektir. Mevcut durum itibarıyla ülkemiz ödemeler dengesinin finansmanı konusunda bir sıkıntı yaşamamaktadır.

İthalattaki artışın belli bir bölümü son yıllarda Türk parasının değerlenmesi nedeniyle yurt dışı ürünlerin fiyatlarının nispi olarak ucuzlaması sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle yerli üreticiler ithalat artışından olumsuz etkilenebileceklerdir.

İthalat artışında

- güçlü ekonomik büyüme,
- sanayi üretimindeki artış,
- döviz kurlarındaki gelişmeler,
- enerji ve emtia fiyatlarındaki artışlar

önemli rol oynamaktadır.

- Ekonomik Büyüme

Türkiye ekonomisi 2002'den itibaren kesintisiz büyüme sürecine girmiştir. 2002- 2005 döneminde GSYİH reel olarak yıllık ortalama % 7,5 artış göstermiş, 2006 da ekonomi %6 büyümüştür.

- Sanayi Üretimindeki Artış

Sanayi üretiminin büyük oranda ithalata bağımlı olması ve üretimdeki büyüme ithalatı tetiklemektedir. İthalatın yaklaşık %90'ı sanayi girdisi niteliğindeki ara ve sermaye mallarından oluşur.

- Döviz Kurlarındaki Gelişmeler

YTL'nin yabancı paralar karşısındaki değerindeki değişim özellikle kısa dönemde ithalatı doğrudan etkilemektedir. YTL'nin değerlenmesi tüketim malları ithalatına yönelik eğilimi arttırmakta değer kaybetmesi ise tüketim malları ithalatına yönelik eğilimi azaltmaktadır. 2007 yılı Ocak-Aralık döneminde tüketim malları ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %16 oranında artmıştır. Aynı dönemde tüketim mallarının toplam ithalat içindeki payı %11,0 olmuştur.

- Enerji ve Temel Madde Fiyatlarındaki Artış

Enerji ithalatı ara malları içerisinde önemli bir gruptur. 2007'de 62,8 milyar dolarlık dış açığın 33,6 milyar dolarlık kısmı enerji ithalatından (ham petrol, benzin, fuel-oil, doğalgaz, kömür) kaynaklanmıştır. Türkiye'nin enerji ithalatı 2003'te GSMH'nin %4,8'ini oluştururken, 2006'da bu oran %7,5'e yükselmiştir. Hammadde niteliğindeki bu ürünlerin ikame edilebilirliğinin ve dolayısıyla talep fiyat esnekliğinin düşük olması nedeniyle bu ürünlerin ithalat maliyeti birim fiyatlarına paralel olarak artmaktadır.